

JÓKAI MÓR

AZ
ARANY EMBER

fapadoskonyv.hu

Jókai Mór: Az arany ember

Jókai Mór
Az arany ember

(Részlet)

Regény

(Részlet)

Fapadoskonyv.hu Kft.

Fapadoskonyv.hu Kft.
honlap: www.fapadoskonyv.hu
e-mail: info@fapadoskonyv.hu

Borító: Rimanóczy Andrea

ISBN 978-963-299-077-4

A SZENT BORBÁLA

A vaskapu

Egy hegylánc közepén keresztültörve tetejéről talapjáig, négymérföldnyi messzeségben; kétoldalt hatszáz lábtól háromezerig emelkedő magas, egyenes sziklafalak, középett az óvilág óriás folyama, az Ister: a Duna.

A ránehezülő víztömeg törte-e magának e kaput, vagy a föld alatti tűz repeszté kétfelé a hegyláncot? Neptun alkot-e ezt, vagy Volcán? Vagy ketten együtt? A mű Istené! Ahhoz hasonlót még a mai istenutánzó kor vaskezű emberei sem bírnak alkotni.

Az egyik isten keze nyomait hirdetik a Fruska Gora hegy tetején elszórt tengercsigák kövületei, a Veterani-barlang ásatag tengerlakó saurusai; a másik istenről beszélnek a bazaltok a Piatra Detonatán; a harmadikat, a vaskezű embert hirdeti a sziklába vágott hosszú padmalypart, egy országút, melynek boltozata is van; az óriási kőhid oszlopmaradványai, az emléktábla a szikla oldalába domborműként vésve, s a meder közepébe vágott százlábnyi széles csatorna, melyen nagyobb hajók járhatnak.

A Vaskapunak kétezer éves históriája van, s négy nemzet nyelvén nevezik azt.

Mintha egy templom közelednék felénk, melyet óriások építettek, pillérekkel, melyek kőszálak, és oszlopokkal, melyek toronymagasak, csodálatos kolosszalakokat emelve a felmagasló párkányokra, mikben a képzelem szentek szobrait látja, s e templom csarnoka négymérföldnyi távolba mélyed, fordul, kanyarodik, új templomot mutat, más falcsoportokkal, más csodaalakokkal; egyik fal sima, mint a csiszolt gránit, vörös és fehér erek cikáznak végig rajta: rejtelmes istenírás betűi; másutt rozsdavörös az egész hegylap, mintha igazán vasból volna, néhol a gránit rézsút dült rétegei mutogatják a titánok merész építkezésmódját; s az új fordulónál már egy gót templom porticusa jó élénk, he-

gyes toronycsúcsaival, karcsú, egymáshoz tömött bazaltpil-léreivel, a kormos fal közepéből egy-egy aranysárga folt világít ki, mint a frigyháda lapja: ott a kén virágozik. Ércvirág az. De élő virággal is díszlenek a falak; párkányaikról, repe-déseikben mintha kegyeletes kezek zöld koszorúi függné-nek alá. Azok óriási lombfák, fenyők, miknek komor töme-gét az őszi dércsípte bokrok sárga és piros füzerei tarkítják.

Egyszer-egyszer megszakítja a végtelen, a szédületes kettős falazatot egy benyúló völgykebel, melyen keresztül egy rejtett, emberlaktalan paradicsomba látni. Itt a két szik-lafal között mély, komor árny borong, s a nappali sötét-be, mint valami tündérvilág mosolyg be a napsütötte völgy képe, vadszőlő erdejével, melynek érett, apró, piros bo-gyói színt adnak a fáknak; tarka leveleik szőnyeget vonnak rájuk. Emberlak nem látszik a völgyben, keskeny patak ka-nyarog tisztásán végig, abból gyanútlan szarvasok isznak; a patak aztán mint egy ezüst sugár omlik alá a sziklamartról. Ezeren és ezeren elhaladnak e völgy előtt, s mindenki azt gondolja magában: vajon mi lakhatik ebben?

Aztán elmarad a völgy, s ismét más templomi kép követ-kezik, a többinél még nagyobb, még rettenetesebb: a két fal száznegyven ölnyire közeledik már egymáshoz s háromezer lábnyira az éghez: az a messze kiálló szikla a tetőn a Gropa lui Petro: a Szent Péter sírja, mellette kétfelől a másik két titáni kőalak két apostoltársa.

S e két fal között foly alatt a kőmederben a Duna.

A nagy, fenséges folyam-ős, mely megszokta a magyar sík lapályon ezerölnyi mederben haladni méltóságos csend-del, partjain a behajló fűzfákkal enyelegni, kilátogatni a szép virágos mezőkre s csendesen keleplő malmokkal be-szélgetni; itt összeszorítva száznegyven ölnyi sziklagátba, hah, mily haraggal tör rajta keresztül! Akik idáig jöttek vele, nem ismernek reá. Az ősz óriás szilaj hőssé ifjul, hullámai szökellnek a sziklás meder felett, egy-egy roppant bérctö-meg ül ki néhol medre közepébe, mint valami rémoltár; az óriási Babagáj, a koronás Kaszán szikla; azokat fenséges haraggal ostromolja, rájuk zúdulva elől, s mély forgatago-

kat örvényítve mögöttük, feneketlen árkot vájva a sziklamederben; s aztán csattogva, zúgva rohan alá a kőlépcsőkön, mik egyik sziklafaltól a másikig nyúlnak keresztül.

Néhol már legyőzte az útját álló torlaszt, s a széttört sziklákön keresztülomlik tajtékozva, másutt megtorlik a kanyarodó szoros bércfalánál, s a ráhajló szikla alá ásta magát örök habjaival. Néhol szigeteket rakott le a legyőzhetetlen szikla mögé, új földalkotásokat, mik semmi régi térképen nincsenek; azokat benőtte vad fa és bokor, azok nem tartoznak semmi államhoz, sem magyarhoz, törökhöz, sem szerbhez; a senki országa az, adót nem fizető, urat nem ismerő, világon kívül eső, meg nem nevezett föld! Másunnan meg elhordta a kikezdett szigetet bokraival, erdőivel, kunyhóival együtt, s letörülte alakjaikat a térképről.

A sziklák, a szigetek több ágra osztják a folyamot, mely Ogradina és Plaviszovica között már óránként tíz méter földnyi sebességgel rohan, s a szűk folyamágakat ismerni kell a hajósoknak; mert az emberi vaskéz csak egy csatornát vágott a meder sziklapadjaiban, melyen nagyobb hajók járhatnak, a parthoz közel csak apró hajók számára van út.

Az apróbb szigetek mentében, a szűkebb Duna-ágak között sajtószerű emberi művek szakítják félbe a természet nagyszerű alkotását: kettős cölöpzetek erős fatörzsekből, mik V betű alakban mennek össze, nyílt öbleikkel víz mentének fordulva. Ezek a vizafogók. A tenger vendégei felfelé úsznak a folyón: fejüket vakartatják a vízzel, csiklandó parasytok miatt; aztán belejutnak a kelepcebe; visszafordulni nem szokásuk, mindig előbbre haladnak a szűkülő fogdában; míg a legvégén belejutnak a „halottas kamrába”, ahonnan nincs menekülésük.

S e fenséges helynek hangja is oly isteni. Egy örök-ké tartó egyetemes zúgás, mely hasonlít a némasághoz, oly egyforma, s az Isten szavához: oly érthető. Amint az óriás folyam a kőzátonyokon végighömpölyög, ahogy a sziklafalakat korbácsolja, ahogy a szigetoltárookra harsogva rohan, ahogy az örvényekben fuldokolva elmerül, ahogy a zuhatagok hanglépcsőin végigjártszik, s ahogy ez örök

hullámcsattogást az örök visszhang e kettős fal között a túlvilági zene felségéig emeli, mely csupa orgona és harangszó és elhaló mennydörgés, az ember elnémul, és saját szavát meghallani retteg e titáni zengés közepett. A hajósok csak jelekkel integetnek, a halászok babonás hite tiltja e helyt a szót: a veszély tudata mindenkit magában imádkozni kész.

Mert valóban, aki itt végighalad, amíg e sötét falakat látja itt maga mellett kétfelől, mintha saját kriptája falai között evezne végig.

Kivált mikor még a hajósok félelme, a bóra megjelen.

A kitartó hetes vihar. Ez járhatlanná teszi a Dunát a Vas-kapu között.

Ha csak egy bérce volna, az védene ellene; de a kettő között megszoruló légnyomás oly szeszélyessé válik, mint egy nagy város utcáiban kódorgó szél: majd elöl, majd hátul támad, minden kanyarodónál más irányból tör ki; egyszer-egyszer tökéletesen megszűnik, aztán megint egyszerre valamely völgyzugolyból, mint a lesből rohan elő, megkapja a hajót, kicsavarja a kormányt, dolgot ad minden kéznek, belerántja az egész vontató lócsapatot az alattságnál fogva a vízbe; aztán megint egyet fordul, s oly sebesen tolja előre a megkapott faalkotmányt, mintha az víz mentében úsznék; a hullám úgy porzik előtte, mint az országút, mikor végigsöpör rajta.

A templomi zengés oly ítéletnap zajjára magasodik fel ilyenkor, hogy az elmerülő halálkiáltása nem hallik ki belőle.